

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

INTERAKTIVNÍ KNIHA PRO DĚTI

SOFIE A KOUZELNÁ VELRYBA

Anna Navrátilová

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarného umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Kniha a tvarování papíru

Bakalářská práce

INTERAKTIVNÍ KNIHA PRO DĚTI

SOFIE A KOUZELNÁ VELRYBA

Anna Navrátilová

Vedoucí práce: MgA. Mgr. Petra Soukupová
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeská univerzita v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

V Plzni dne 2020

.....
podpis autora

Obsah

Rešerše zvoleného tématu	5
Proces vzniku a vývoj práce	6
Cíl práce	8
Překážky a úspěchy v procesu tvorby	9
Technologická specifika	10
Příběh	11
Přínos pro daný obor a vlastní tvorbu	12
Resumé	13
Resumé in English	13
Seznam použitých zdrojů	14
Seznam příloh	15

Rešerše zvoleného tématu

Knihy už nejsou tolik vyhledávané a žádané jako byly v dřívější době. Žijeme ve světě plném přístrojů a technologií. Pokud mluvíme o interakci, nejspíše hodně lidí napadne spojitost s digitálními technologiemi. Máme interaktivní telefony, počítače, televizi, ve výuce jsou interaktivní tabule. Ale co přesně znamená interaktivní kniha a jaký by mohla mít přínos pro děti?

Mnoho lidí asi překvapí, že je to klasická papírová kniha jako každá jiná. Kniha, u které nemusíte jen bezmyšlenkovitě otáčet stránky, ale obsahuje i pohyblivé prvky, které dokážou rozpohybovat ilustraci ve chvíli, kdy se kniha otevře. Tento druh knihy určitě není téma jen pro malé děti, ale i pro dospělé. Technika pohybu spočívá ve správném vyměření částí papíru tak, aby se vše při rozevření poskládalo. Je nespočet typů pop up prvků. Některé se pohybují jen díky tomu, že se stránka otevře. Jiné jsou různě navrstvené tak, že je můžete prozkoumávat z různých úhlů. Já osobně mám nejraději, když musíte sami na stránce něco objevit nebo posunout.

Vždy jsem měla blízký vztah ke knihám a odjakživa jsem se spíše přikláněla k dětské literatuře. Proto jsem se rozhodla pro téma „Interaktivní kniha pro děti“. Sama mám doma mnoho knih s touto nebo podobnou tematikou. V poslední době se setkávám u dětí s názorem, že je tento styl knih baví více než klasický. Je to pro ně větší zpestření a lépe udrží pozornost při čtení. Tiskne se i spousta knih s interaktivními prvky, které jsou i naučné. Děti se něco přiučí a samy si můžou v knize něco vyzkoušet nebo je pohyb zaujme natolik, že si k němu zapamatují i informace.

Mou bakalářskou práci inspirovalo a z části i dost ovlivnilo mnoho autorů. Ale především to byl Gerárd Lo Monaco. Je to argentinský autor spousty krásných grafických knih, jako například pop up verze Malého prince. Zmiňuji tohoto autora také proto, že jsem měla tu čest se zúčastnit jeho týdenního workshopu. Díky němu jsem měla možnost vyzkoušet řadu prostorových prvků, které bych sama nezvládla. Velice mi to pomohlo při tvorbě mé bakalářské práce. Nejdůležitější částí přípravy bylo však neustálé zkoušení maket.

Chtěla jsem vytvořit dětskou autorskou ilustrovanou knihu, kde bych mohla zapojit svoji fantazii a zkušenosti z mého oboru. Práce s tvarováním papíru může být velmi zábavná a zajímavá činnost. A přesně tento pocit bych chtěla předat i dětem. Aby více četly a více se zajímaly o různé výtvarné činnosti.

Proces vzniku a vývoj práce

Zprvu jsem začínala sbíráním různých inspiračních materiálů a podkladů, které jsem si shromažďovala. Zkoušela jsem nejdříve skicovat různými styly a technikami, ze kterých jsem poté vybrala ten vhodný pro mou práci. Spoustu skic a nápadů jsem ani nevyužila a raději se vydala jiným směrem.

Inspirovala jsem se od spousty autorů z kategorie dětské literatury. Také jsem ale čerpala z různých odborných knih. Jelikož jsem si zvolila autorskou knížku, vrátila jsem se ke svým oblíbeným knihám z dětství. Navštěvovala jsem různá knihkupectví, abych věděla, co děti v dnešní době vůbec zajímá a především baví. Nosila jsem s sebou neustále malý bloček, do kterého jsem si zapisovala různé poznámky a nápady, které mne právě napadly. Všimla jsem si, že knihy s pop up prvky nebo interaktivní knihy jsou velmi atraktivním tématem. To mě vlastně moc nepřekvapilo, jelikož i já mám tyto knihy velice ráda. Líbí se mi, jak autor dokáže vystihnout děj pouze pomocí zohýbání různých částí papíru a umí ho poskládat tak, aby vše technicky fungovalo.

Rozhodla jsem se, že se chci vydat tímto směrem. Věděla jsem, že to bude velmi náročná práce jak časově, tak psychicky. Vytvořila jsem vlastní příběh plný fantazie a dobrodružství. Text jsem psala průběžně, jelikož jsem ho během tvorby nesčetněkrát přepisovala. Nejdříve jsem si zapisovala pouze věty nebo různé útržky, které jsem chtěla vložit do příběhu. Postupem času se mi začínal tvořit nějaký koncept. I když nebyl text zcela hotový, pustila jsem se do skicování jednotlivých ilustrací. Ty mě pak vedly k dopisování příběhu.

Když jsem si vytvořila představu o dané ilustraci, udělala jsem si skicu, kterou jsem následně aplikovala na nějaký pop up prvek. Prvotní skici, které jsem vytvořila, nebyly vůbec použitelné, ale velmi mi pomohly se od něčeho odpíchnout. Díky tomu jsem i zjišťovala, co mi vyhovuje a naopak, co mi dělá velké problémy. Největším problémem bylo danou ilustraci aplikovat tak, aby vše sedělo. Musela jsem často dělat různé kompromisy. Jako například předělat celou ilustraci nebo vymyslet jiný styl interaktivní makety.

Také jsem si potřebovala rozvrhnout celou knihu a promyslet si prostorovou kompozici dvoustran. Velice mi pomohla kniha od Duncana Birminghama, který skvěle vysvětluje různé principy a postupy pop up prvků. Prozkoumávala jsem i různé existující knihy, abych přesně pochopila, jak dané části fungují a jak do sebe zapadají. Také mi velmi

pomohlo video návodů od známého autora Matthewa Reinharta, kde ukazuje krok po kroku postupy a pak i finální práci. Poté následovala spousta maket. Jak povedených, tak nepovedených. I když jsem se snažila dlouhé hodiny přijít na systém daného pop up prvku, častokrát se mi to nepodařilo. Na makety, které se mi úspěšně podařily vytvořit, jsem následně začala aplikovat skici ilustrací.

Některé připravené makety jsem musela rozložit do částí, které jsem postupně ilustrovala. Celá má práce spočívá tak trochu na technice koláže. Dávám jednotlivé části dohromady. Ilustrace jsem dělala tradiční akvarelovou technikou. Některá místa jsem zvýrazňovala pastelkami nebo měkkou tužkou. Následně jsem všechno naskenovala ve vhodném rozlišení a všechno upravila v programu Adobe Photoshop. Zde jsem si hrála se správnou barevností, kontrastem a kompozicí. Nejvíce času jsem strávila na čištění jednotlivých ilustrací. Jelikož jsem na sebe vrstvila různé kresby, potřebovala jsem mít všechno dokonale začištěné. Jinak by na tisku bylo vše vidět. Můj autorský příběh je zasazený převážně do přírody. Takže jsem měla hodně florálních a přírodních prvků, které bylo potřeba detailně upravit.

Když jsem měla vše připravené, importovala jsem jednotlivě upravené ilustrace do programu Adobe Illustrator. Zde jsem si už předem připravila různé šablony a podklady. Rozvrhla jsem si kompozici jednotlivých dvoustránek, jaký formát chci použít na celou svou práci nebo kolik stran kniha bude obsahovat. Potřebovala jsem ještě přidat pár stran, kam jsem umístila ilustrace, které budu používat na pop up. Následně jsem vše importovala do programu Adobe InDesign. Zde jsem pracovala s textem a jeho rozvržením na stránce. Co se týče textů, tam jsem byla v značné míře omezena s umístěním. Snažila jsem se je umístit ve stejném odstupu od okrajů, ale strana nebo místo se lišilo. Řídila jsem se prostorem kolem ilustrací.

Pak přišel na řadu tisk. Musela jsem nejdříve provést ještě pár zkušebních tisků, abych zjistila, jestli barvy odpovídají a vše sedí tak, jak má. Pro tisk své práce jsem použila 100% recyklovaný papír Keyakolour Mistral Snow.

Vytištěné podklady jsem na daný formát nařezala ručně pomocí řezáku. Některé části jsem musela vzít skalpelem kvůli místům, která byla příliš detailní nebo drobná. Nařezané díly jsem zpřehýbala a spojila dohromady lepicí páskou, která mi zajistila čistotu a především pevnost celé dvoustrany. Desky, které byly z lepenky, jsem potáhla potištěným papírem menší gramáže než uvnitř knihy. A celý blok jsem poté zavěsila pomocí předsádek k deskám.

Cíl práce

Výstupem mé bakalářské práce je vytvořit autorskou prostorovou knihu na vlastní téma pro děti předškolního a školního věku. Kniha bude doprovázena autorským textem a interaktivními prvky. Mým záměrem je, aby vše působilo hravě a zábavně. Jelikož jsem si vybrala tuto věkovou kategorii, zaměřím se více na ilustrace než na text samotný. V tomto věku je důležité děti nějak zaujmout a neodradit je. A z vlastní zkušenosti mohu říct, že mnoho textu může dělat problém i zdatnějším čtenářům v tomto věku.

Chtěla bych, aby kniha děti zaujmula jak literárně, tak i po vizuální stránce. Dokázat, že i s knihou může být obrovská sranda. Chtěla bych, aby děti s pomocí rodičů společně prozkoumávaly prostorovou část. Naopak jsem se také snažila, aby to nebyl jen vymyšlený příběh plný dobrodružství, ale aby byl dětem něčím přínosný. Zabudovala jsem do knihy pár dvoustránek, které mohou být naučné a zajímavé. Také je skvělé dětem ukazovat, že se dá prostor vyjádřit i v knize. Kniha určitě zaujme nejen děti, ale i dospělé díky ilustraci dané do prostoru. Interaktivní nebo pop up knihy určitě nejsou žádná lehká záležitost. Autor musí zapojit všechnu svou kreativitu, ale také své prostorové vnímání.

Děti by měly při čtení knihy samy zapojit díky ilustracím svou vlastní fantazii. Můj osobní názor je, že fantazie je dost blízce spjata se sny, které máme. A to převážně v dětství. Každé dítě má své sny a přání, které se jim ve spánku plní. A i na to jsem ve své práci poukázala. Moje hlavní postava jménem Sofie přesně takové sny má. Plní si v nich svá tajná dobrodružství, která chce jednou v budoucnosti vyplnit. Celkově si myslím, že dětská fantazie je to nejkrásnější, co může být. A také věřím, že spisovatelé, kteří se zabývají dětskou literaturou, jsou v hloubi duše také děti, které nestihly nebo odmítají vyrůst. Jak jednou řekl Josef Viewegh: „Primární funkce fantazie spočívá ve schopnosti jedince emancipovat se od objektivní reality tím, že vytváří zvláštní prožitkové fantazijní struktury.“

Výslednou prací je tedy Interaktivní kniha pro děti, nesoucí jméno Sofie a kouzelná velryba. Je zpracována harmonikovou vazbou s pevnými deskami. Kniha má rozměry 36x22 cm a má 38 stran. Předšádky jsem se rozhodla udělat také barevné a mají představovat noční oblohu. Celý produkt je zasazen do desek., které jsou zhotoveny z lepenky s rovným hřbetem potaženým plátnem.

Překážky a úspěchy v procesu tvorby

Technika, kterou jsem zvolila na vytváření ilustrací, byla náročná převážně z hlediska časového. A to v tom smyslu, že jsem musela neustále čekat, než mi zaschne barva, abych mohla pokračovat dále. Mnohdy jsem to řešila tím, že jsem si rozdělala více ilustrací najednou. V tom ale vidím značnou nevýhodu, jelikož se člověk nesoustředí pouze na tu jednu danou ilustraci.

Další slabší stránkou byla samotná tvorba pop-up kompozic. To je také velmi časově náročná věc. Člověk si nejdříve musí sehnat různé podklady a informace z tohoto oboru. Nejdůležitější je však neustále zkoušet různé styly a techniky. Mnohdy se mi ani po celém dni snažení nepovedlo dojít k finální verzi tak, jak měla správně vypadat. Rozhodně musí mít člověk obrovskou trpělivost, pokud se rozhodne vytvářet knihu v tomto stylu.

Také není lehké zvolit správný odstín barvy, jelikož barvy vytisknuté na digitální tiskárně vyjdou vždy trochu jinak. Tím pádem jsem si nedokázala představit, jak bude finální verze přesně vypadat. Proto jsem zkusila několik zkušebních tisků, abych vyzkoušela tmavost barvy. To samé platí i při tvorbě maket, u které jsem pracovala s papírem nízké gramáže, a to převážně kvůli finanční stránce. Využívala jsem různé zbytkové papíry. Maketa mi pak nemohla dát 100 % představu o finální verzi dvoustrany.

Jedna z dalších slabších stránek je určitě i finanční náročnost. Samotný materiál není zrovna levná záležitost a maloformátové tisky jsou nákladné samy o sobě. Jelikož jsem papír hodně překládala a různými směry skládala, potřebovala jsem zvolit tisk po vlákně papíru. Tím zamezím většímu popraskání papíru a barvy. To ale také znamenalo mnohem větší spotřebu papíru.

Technologická specifiká

Jako techniku ilustrací jsem zvolila akvarelové barvy. Na některé části jsem použila ještě měkkou tužku a akvarelové pastelky. Nejdříve jsem chtěla použít kombinaci akvarelu a centropenu. Ale po několika zkouškách jsem zjistila, že centropen působí až moc tvrdě. Proto jsem se ho raději rozhodla vynechat. Ze začátku jsem také dost experimentovala. Do akvarelu jsem sypala například sůl, která pak udělala malé mapičky v ilustraci. Nebo jsem přisypávala různá koření na mokrý papír, do kterého jsem přidávala barvu. Tato kombinace působila velmi zajímavě a přirozeně. Některé možnosti jsem hned zamítla, ale některé jsem využila na různé textury. Zkoušela jsem využívat více typů papíru, jelikož barvy působily na každý papír jinak. Nakonec jsem na celou svou práci využívala pouze jeden typ papíru, aby se mi nemíchalo více struktur a vše působilo více sjednoceně.

Akvarel jsem si hlavně zvolila proto, jak skvěle se s ním dá pracovat. Barvy se dají dobře kombinovat, a hlavně si můžu namíchat odstíny, které se mi zrovna nejvíce hodí. Ale také to má jednu velkou nevýhodu, a to je čas, než ilustrace uschnou. Když jsem udělala nějakou část, musela jsem počkat, než zaschne, abych mohla pokračovat. Velké plus jsem také viděla v tom, že se do práce dá krásně vstoupit tužkou nebo pastelkami. Velkou roli hraje i voda. Vyhovuje mi, jak si s její pomocí můžu hrát různě s barvami.

Ilustrace jsem poté naskenovala v dostatečné kvalitě, jelikož jsem je plánovala ještě upravovat. U některých jsem byla i nucena je trochu zvětšit. Ilustrace jsem pak v počítači vyčistila a upravila. Hodně jsem si hrála s barevností, jelikož po skenování se mi zdály lehce vybledlé. Barvy byly potřeba trochu vytáhnout a oživit.

Pro text jsem zvolila font Playfair Display. Je to patkové písmo v hravém stylu. Barvu písma jsem zvolila klasickou černou, jelikož výběrem jiné barvy jsem nechtěla narušit barevnost celé dvoustrany. Celý text jsem sázela v programu Adobe InDesign, do kterého jsem následně doplnila ilustrace.

Pro tisk své práce jsem zvolila 100% recyklovaný papír Keyakolour Mistral gramáž 250g/m², odstín Snow. Zvolila jsem daný papír kvůli dostupnosti jeho gramáže. Jelikož jsem si zvolila pop up knihu, musela jsem k tomu tak i přistupovat. Na výrobu pop up knihy je potřeba zvolit papír s vyšší gramáží. Papír Keyakolour Mistral se mi líbí i kvůli svému povrchu, který je hladký a dobře se na něj tiskne barva.

Příběh

Příběh pojednává o skřítcích, kteří žijí v lese pod horami. Hlavní postavou je malá Sofie, která doprovází děti celým příběhem. Je to velmi přátelský a hodný skřítek, který má svého nejlepšího kamaráda jménem Zebík. Ti dva si spolu často chodívají hrát do hlubokého lesa, kam by rozhodně sami chodit neměli. V lese mohou totiž narazit také na zlé skřítky nebo na divoká prasata, jak jim tvrdili rodiče. Tato myšlenka ale rozhodně tyto dva nemohla zastavit. Jednou při odpoledním prozkoumávání všemožných zákoutí lesa objevili plácek u starého Dubu. Ještě v ten den si tam vybudovali svoje tajné doupě, o kterém věděli jen oni dva. Na jejich tajné místo chodívají skoro každé odpoledne po lesní škole.

Jednoho dne, když Sofie míří za svým kamarádem, uslyší divné zvuky. Takové naříkání, pomyslela si. Následovala zvuky, a to ji vtáhlo ještě hlouběji do lesa. Najde něco, co si nikdy neuměla ani představit. V jezírku pod horami se na břehu „plácala“ malá zraněná velryba. Sofie ji omotala ploutev lopuchem a staly se z nich kamarádky. Když se musela Sofie vrátit domů, slíbily si, že to nikomu nepoví, aby někdo nechtěl velrybě ublížit. Velrybu znala pouze z knížek, které jí půjčil domů Zebík. Ale nikdy žádnou neviděla na vlastní oči.

Část děje se odehrává také ve snech, které se malé Sofii v noci zdají. Následující den vypráví velrybě o jejím snu a co v něm spolu podnikaly za dobrodružné cesty. Její nová kamarádka byla její fantazií a nápady tak moc nadšená, že spolu hned začaly plánovat jejich další výpravy na cestě kolem světa. Alespoň takhle tomu obě říkaly.

Sofie nevynechala jediný den, aby nepřišla navštívit svoji krásnou přítelkyni velrybu. Pokaždé ji vyprávěla, kam se společně minulou noc vydaly. A nevynechala žádný detail. Byly spolu jako nerozlučná dvojka. Ale jak se říká, všechno jednou končí. Po několika dnech se velrybě začne stýskat po domově. Sofie to nejdřív moc nechápala, proč by se velryba chtěla vrátit domů, když má přece ji. Ale sama si nedokázala představit, že by už nikdy neviděla svoji milovanou rodinu nebo Zebíka.

Obě dvě se rozhodly, že nejlepší pro velrybu bude odejít a najít cestu zpět domů za svou rodinou. Příběh končí tím, že se Sofie s velrybou rozloučí a tajně doufá, že našla zpět cestu domů v pořádku. Velryba ale neodešla jen tak, nechala malé Sofii na sebe vzpomínku v podobě drobné brože, která vypadala přesně jako ona. A tak spolu mohly být navždy.

Přínos pro daný obor a vlastní tvorbu

Našla jsem spoustu nádherně ilustrovaných knih, které se dětem v dnešní době musí moc líbit. Chtěla jsem vytvořit knihu, která bude hravá a záživná i pro děti, které nebyly vedeny k literatuře a nemají k ní blízký vztah. Také jsem u nich chtěla podnítit jejich fantazii, kterou mají děti neuvěřitelně nádhernou. Má kniha je odlišná v tom, že je obohacena o interakci. Pomůže dětem lépe udržet pozornost a také jim ukáže, jak kniha dokáže být zábavná.

Celý děj se odehrává v přírodě, která je dětem určitě velice blízká. Hlavní hrdinka je ve skutečnosti také ještě malé dítě, což může být i atraktivní pro malé čtenáře a můžou se lépe vžít do celého děje. Příběh děti přenesou do zcela fiktivního světa, který může být zážitkem jak pro malé čtenáře, tak pro dospělé, kteří dětem knížky předčítají.

Resumé

Výstupem mé bakalářské práce je autorská kniha pro děti s interaktivními prvky na vlastní téma. Celá kniha je napsána autorským textem, který je rozdělen do kratších částí. Vše je doprovázeno ilustracemi, které jsou nějakým způsobem interaktivní. Kniha je zaměřena na předškolní a školní děti, proto jsem nedělala text příliš dlouhý. Záměrem bylo, aby děti udržely pozornost při čtení knihy. Jedná se o běžný typ dětské literatury, která má smyšlený příběh plný fantazie a dobrodružství.

Také jsem chtěla poukázat na to, že interaktivní nemusí být jen tablety a telefony, nýbrž i knihy. Dříve byly pop up knihy velmi oblíbené, ale po nějakém čase ztratily na své hodnotě. Když jsem si dělala rešerši zvoleného tématu a navštěvovala různá knihkupectví, mile mě překvapilo, jak je tento styl knih opět žádaný. To mě také utvrdilo v tom, že chci vytvořit přesně tento styl.

Resumé in English

The result of my bachelor thesis is an author's book for children with interactive features on my own theme. The whole book is written by the author, its text is divided into shorter parts. Everything is accompanied by illustrations which are in some form interactive. The book focuses on preschool and school children; therefore the text is not excessively long. The purpose was to keep children's attention while reading this book. It is a common genre of child literature, with a fictive story full of fantasy and adventure.

Furthermore I wanted to highlight that not only tablets and phones could be interactive but also books. Pop-up books used to be very popular but after a while they lost its value. While I was doing research of my chosen topic, I visited various book shops, and I was pleasantly surprised that this style of books is in demand again. It strengthened my decision to do this style which I have chosen.

Seznam použitých zdrojů

a) Knížní a periodická literatura

BIRMINGHAM, Duncan. *Pop-up!: A manual of paper mechanism*. St. Albans: Tarquin Publications, 2006. ISBN 1 899618 09 0.

HRABÁK, Rudolf a Miroslav PORUBA. *Les*. Praha: Aventinum, 2005. ISBN 80-868-5801-4.

b) Internetové zdroje

<https://www.czechillustrators.cz/blog/>

Seznam příloh

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

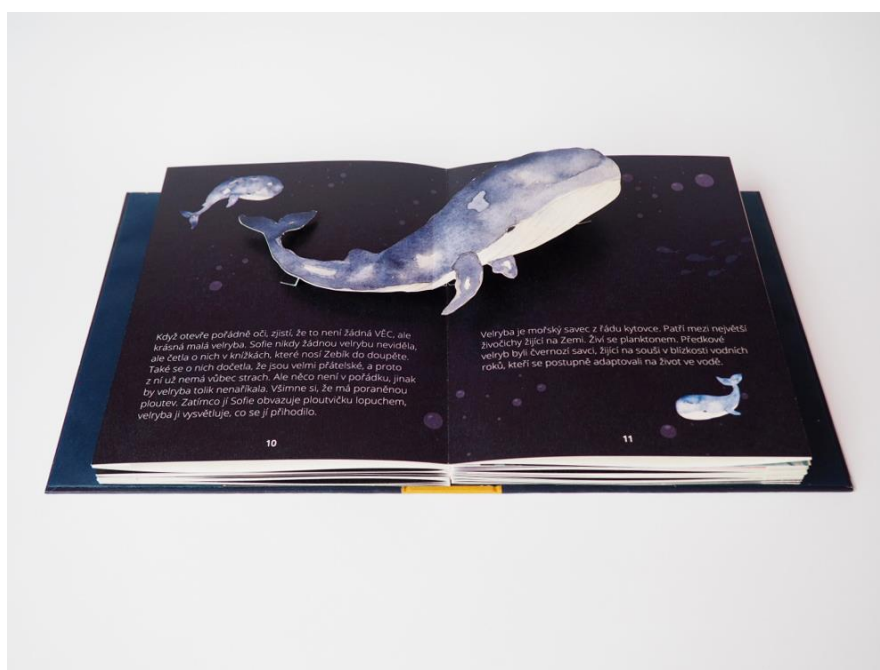

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Příloha č. 9

Příloha č. 10